
Stacje uczenia się jako metoda wspierania autonomii oraz aktywizowania uczących się

Learning stations as a method of supporting autonomy and activating learners

Hanna Kołodziejczyk
Uniwersytet Łódzki

Abstract

In reflections on learning theories, constructivist psychology emphasizes the significance of autonomy of participants of a didactic process, considering it a crucial factor of effective learning. Learning is understood as an active constructivist process in which every new piece of knowledge emerges on the basis of the knowledge and experience previously acquired, yet it uses and changes them at the same time. Thus only a person who is able to learn independently and in a responsible manner will learn effectively. The *learning stations* technique allows learners to work individually at the stations of their own choice and solve tasks assigned for each station and then to exchange information with a partner or group members. The arrangement of knowledge and orientation among the materials is possible thanks to prepared instructions and teacher's tips.

Abstrakt

Dydaktyka konstruktywistyczna w rozważaniach na temat teorii uczenia się podnosi znaczenie autonomii uczestników procesu dydaktycznego, uznając, że jest ona nieodzownym czynnikiem efektywnego uczenia się. Uczenie się jest pojmowane jako aktywny proces konstruktywistyczny, w którym każda nowa wiedza powstaje w oparciu o wiedzę i doświadczenie zdobyte wcześniej, przy czym wykorzystuje je i jednocześnie zmienia. Tylko więc taka osoba, która potrafi uczyć się samodzielnie i na własną

odpowiedzialność, będzie uczyć się efektywnie. Metoda *Stacje uczenia się* pozwala na indywidualną pracę na wybranych stacjach i rozwiązywanie znajdujących się na nich zadań, następnie na wymianę informacji z partnerem lub członkami grupy. Porządkowanie wiedzy i orientację w materiale umożliwiają przygotowane instrukcje i ewentualnie wskazówki prowadzącego.

Słowa kluczowe: stacje uczenia się, autonomia, konstruktywizm, dzienniczek uczenia się, odpowiedzialność

Dydaktyka konstruktywistyczna a stacje uczenia się

Dydaktyka konstruktywistyczna w rozważaniach na temat teorii uczenia się podnosi znaczenie autonomii uczestników procesu dydaktycznego, uznając, że jest ona nieodzownym czynnikiem efektywnego uczenia się. Uczenie się jest pojmowane jako aktywny proces konstruktywistyczny, w którym każda nowa wiedza powstaje w oparciu o wiedzę i doświadczenie zdobyte wcześniej, przy czym wykorzystuje je i jednocześnie zmienia. Tylko więc taka osoba, która potrafi uczyć się samodzielnie i na własną odpowiedzialność, będzie uczyć się efektywnie. Do uwarunkowań niezbędnych dla efektywnego i autonomicznego procesu uczenia się należą pewne cechy osobowościowe, wśród których można wyróżnić m.in.:

- akceptację samego siebie i zaufanie do własnych możliwości przyswajania nowej wiedzy,
- motywację wewnętrzną i zewnętrzną,
- akceptację samodzielności w procesie uczenia się,
- umiejętność wyznaczania sobie celów,
- systematyczne planowanie własnej drogi uczenia się, o ile nie jest ono wytyczone przez materiały dydaktyczne,
- ocenę wyników własnej nauki.

Uczenie się to proces polegający na interakcjach między nauczycielem a uczącym się — tak widzi to dydaktyka konstruktywistyczna. Uczący się aktywnie konstruuje własną wiedzę, wykorzystując wiedzę już posiadaną (Dylak, 2000). Nie rejestrują informacji, ale budują struktury wiedzy

z dostępnych informacji. W konsekwencji konstruktivism akcentuje proces, w wyniku którego uczący się tworzą i rozwijają własną wiedzę. Jedną z najpoważniejszych konsekwencji praktycznych takich przesłanek jest założenie, że w tworzeniu programów nauczania bardziej niż o dostosowanie ich do możliwości uczących się, należy dbać o to, aby były one wyzwaniem dla dotychczasowego rozumienia świata. Uczenie się z punktu widzenia dydaktyki konstruktivistycznej jest procesem interaktywnym, w czasie którego nauczyciel i uczący się uczestniczą aktywnie w tym samym przedsięwzięciu, lecz obserwują je z różnych perspektyw. Do postępów w uczeniu się dochodzi poprzez tzw. konstrukcję, rekonstrukcję oraz dekonstrukcję (Reich, 2006). Konstrukcja oznacza wynalezienie, stworzenie od nowa wiedzy; rekonstrukcję zdefiniować można jako (ponowne) odkrycie, wypróbowanie wiedzy; natomiast dekonstrukcja to badanie, ujawnianie i odrzucenie dotychczasowej wiedzy. Z punktu widzenia dydaktyki konstruktivistycznej okazuje się, iż uczący się powinni planować swój proces uczenia się wspólnie z nauczycielem. Mają oni wszelkie przesłanki ku temu, aby na nowo, po swojemu kształtować swoją wiedzę przy zastosowaniu własnych indywidualnych strategii uczenia się, a także odpowiednich metod zaplanowanych i wdrożonych przez nauczyciela. Tradycyjne spojrzenie na proces uczenia się związane z wyobrażeniem o uczącym się jako o niezapisanej kartce papieru lub o tzw. pustej butelce, do której należy nalać trochę tej „prawidłowej” (z punktu widzenia nauczyciela) wiedzy, nie pozostawia przestrzeni dla samookreślenia uczącego się, a za tę wiedzę odpowiedzialność ma teoretycznie ponosić nauczyciel (Reich, 2006). W tradycyjnym podejściu to nauczyciel uważany jest za tego, który wie lepiej, ale według dydaktyki konstruktivistycznej spełnia on inną funkcję, a mianowicie moderatora, doradcy czy wizjonera i osoby, która wie więcej, ale nie tzw. mądrali (z niem. *Besserwisser*).

Wymienić należy zatem kilka ważnych wymagań, które definiują zastosowaną metodę jako metodę o charakterze konstruktivistycznym:

- umożliwia ona uczenie się zorganizowane samodzielnie z dużym stopniem autonomii,
- daje szansę na powtarzalny i zrozumiały proces uczenia się zakończony sukcesem,

- pozwala na wspólne planowanie i badanie procesu uczenia się przez nauczyciela i uczącego się,
- zapewnia przekazywanie informacji zwrotnej oraz wdrażanie systemowego oceniania,
- otwiera możliwość pracy różnymi metodami, względnie dochodzenia do wiedzy różnymi drogami.

Powyższe wymagania szczególnie optymalnie spełnia metoda¹ stacji uczenia się (Reich i Grebe, 2008). Samodzielność, postrzegana jako niesłuchanie ważny element w kształtowaniu procesu uczenia się, jest tutaj kluczowa. Nie tak oczywisty jest w metodzie stacji uczenia się wpływ uczących się na wspólne planowanie. Bauer (1997) podkreśla, że możliwe i godne polecenia jest zachęcenie uczących się do planowania własnego uczenia się, a także włączenie wyników jednej fazy pracy na stacjach uczenia się do kolejnej. Realistycznie patrząc, należy stwierdzić, że jest to bardzo rzadka sytuacja, w której uczący się mają faktyczny wpływ na planowanie. Wymaganie związane z ocenianiem jest jeszcze trudniejsze do spełnienia, ponieważ dbałość o rozwój dynamiki grupy jest ważniejszym kryterium pracy tą metodą niż wystawienie oceny. Ale ocenianie nie jest niemożliwe. Natomiast godne polecenia jest takie zorganizowanie pracy na stacjach, które zapewnia współzawodnictwo i porównywanie wyników pracy. Warto tu nadmienić, że stacje uczenia się w pełni odpowiadają wymaganiu związanemu z otwartością na różne drogi dochodzenia do wiedzy i umiejętności. Poprzez udział możliwie wielu zmysłów i zmianę postrzegania nowego materiału stacje uczenia mają korzystny wpływ na uczenie się.

Opis metody

Metoda stacji uczenia się zakłada, że w sali rozmieszczone są „miejsca uczenia się” z różnorodnymi zadaniami do wykonania przez uczących się. Zadania są najczęściej tematycznie powiązane, mogą jednakże być

1 Pojęcie metoda to według W. Okonia (1998) „celowo i systematycznie stosowany sposób pracy nauczyciela z uczniem, umożliwiający uczniom opanowanie wiedzy wraz z umiejętnością posługiwania się nią w praktyce, jak również rozwijanie zdolności i zainteresowań uczniów”. Przyjęłam pojęcie metody a nie techniki na określenie metody stacji uczenia się, ponieważ oddaje ono najlepiej specyfikę pracy na stacjach uczenia się.

opracowywane niezależnie od siebie i w różnej kolejności. W ten sposób uczący się otrzymują możliwość sterowania swoją drogą uczenia się odpowiednio do zainteresowań i umiejętności. A różnice w tempie i skuteczności uczenia się pomiędzy poszczególnymi uczestnikami można łatwiej zniwelować, dając im wolną rękę w pracy na poszczególnych stacjach. Stacje uczenia się można szczególnie polecić do poszerzenia wiedzy, czyli realizacji celów poznawczych, jak również do utrwalenia przyswojonych już umiejętności.

Pierwotne źródła pochodzenia metody sięgają czasów metod związanych z edukacją progresywną, które rozwinęto u Celestina Freineta oraz Helen Parkhurst (Popp, 1999). Jednak tak u Fraineta, jak i u Parkhurst stacje uczenia się nie były organizowane jeszcze w obecnej formie. Były one raczej skierowane na indywidualne osiągnięcia. Decydującym impulsem do powstania obecnej formy stacji uczenia się był tzw. trening w kołach zainteresowań stosowany od 1952 r. w zajęciach sportowych przez Ronalda Ernesta Morgana i Grahama Thomasa Adamsona (Reich i Grebe, 2008). W Niemczech metodę rozpowszechnili Roland Bauer i Irmtraud Hegele (Bauer, 1999).

Stacje uczenia się mogą stanowić metodyczną odpowiedź na problemy z motywacją zarówno uczących się, jak i nauczyciela. Mogą także pomóc w oddziaływaniu na uczących się w zespole o zróżnicowanym poziomie umiejętności. Dają również szansę przeciwdziałania zakłóceniom na zajęciach, pasywności lub nadpobudliwości oraz problemom w nauce niektórych uczących się. Dają możliwość zintensyfikowania procesu uczenia się ukierunkowanego na zainteresowania, na autonomiczną i odpowiedzialną oraz zindywidualizowaną pracę każdego uczącego się.

Brak dobrowolności, samookreślenia i wglądu w sens uczenia się przeszkadza wielu uczącym się w zmotywowaniu się do nauki. Dlatego metoda stacji uczenia się stanowi optymalną drogę, ponieważ uczący się nie muszą czekać na impuls od nauczyciela, lecz mogą sami współdecydować o tym, czego i w jaki sposób chcą się nauczyć. Nauczyciel natomiast rezygnuje ze swojej dotychczasowej, tradycyjnej roli na korzyść uczestniczącego obserwatora, doradcy lub eksperta, gdy rola eksperta jest oczekiwana przez uczących się.

Treści, których uczą się uczestnicy zajęć, stają się ciekawsze, gdy podane zostaną w urozmaicony sposób. Każda, nawet bardzo abstrakcyjna treść, może być przedmiotem atrakcyjnego doświadczenia, gdy stacje uczenia się będą interesujące i będą stanowić wyzwanie dla uczestników.

Uczestnicy muszą być na stacjach aktywni, nie ma w tej metodzie miejsca na pasywne przysłuchiwanie się wykładowi nauczyciela. W swojej aktywności mogą odkrywać ponownie treści już znane i zastosować wyuczone umiejętności. W pracy na stacjach istnieje niesłyszana wolność w podejmowaniu decyzji. Uczestnicy doświadczając owej wolności, doświadczają na własnej skórze sukcesów i niepowodzeń w procesie uczenia się i przejmują za nie odpowiedzialność. Szczególnie cenne stają się sukcesy, które są następstwem samodzielnie podjętej decyzji. A negatywne porównania z innymi są wówczas mocno zredukowane (*Oni robią już zadanie..., a ja...?*). Stacje uczenia się tworzą ramy dla różnej formy pracy i współpracy, uczący się mogą odwiedzać stacje indywidualnie lub w grupach. Praca grupowa na stacjach wymaga dodatkowo spełnienia warunków związanych z pracą zespołową. I naturalnie możliwe jest takie kierowanie pracą na stacjach, aby grupy opracowywały wspólnie zadania i za swoje osiągnięcia mogły być ocenione.

Metoda stacje uczenia się składa się zazwyczaj z następujących elementów:

Temat

Najlepiej, gdy nauczyciel opracuje jeden temat na jednostkę lekcyjną z zastosowaniem tej metody. Obszerność tematu zależy od stopnia trudności i fazy pracy nad danym zagadnieniem. W przypadku kompleksowych tematów dobrze jest podzielić je na mniejsze porcje, poszczególne podtematy, które mogą być realizowane w odpowiednio do tego przewidzianej kolejności. Opracowanie tematu w taki sposób, aby jego poszczególne elementy występowały na kolejnych stacjach uczenia się może pomóc uczestnikom w wyborze swojej drogi uczenia się i opanowaniu materiału znajdującego się na kolejnych stacjach, stanowiącego części składowe tematu głównego. Przykładowa tematyka do realizacji metodą stacji uczenia się na zajęciach z języka obcego: *praca nad słownictwem do danego rozdziału w podręczniku*

lub tematu na bieżąco omawianego z uczestnikami, odkrywanie reguły gramatycznej, elementy krajoznawstwa na lekcji języka obcego, samokontrola przed sprawdzianem z określonej partii materiału, wyszukiwanie informacji w tekstach źródłowych etc.

Sala

Najczęściej do dyspozycji uczących się jest sala klasowa lub podobne duże pomieszczenie, w którym można odpowiednio ustawić stoliki, krzesła i odpowiednio rozmieścić poszczególne zadania. Jeśli grupa uczestników jest liczna, to można przygotować stacje w dwóch lub kilku salach.

Zadania

Nie powinny być one zbyt kompleksowe. Powinny być to zadania, które przeciętny uczestnik może opracować w czasie około 10 do 20 minut. Ponieważ w stacjach uczenia się preferowane jest uczenie się małymi krokami, zatem stopień trudności zadań powinien być dostosowany do poziomu uczestników i ich umiejętności samodzielnej pracy. Postęp w nauce wynika z odpowiedniej kolejności stacji, które powinny być opracowywane po kolei. Stopniowy przyrost wiedzy i umiejętności zapewnia każdemu uczestnikowi stworzenie całościowego obrazu zagadnienia, które jest przyswajane. Kolejność wykonywania zadań nie może być określona w stały sposób, ponieważ wówczas przechodzenie od stacji do stacji musiałoby następować w jednym kierunku, co jest wprawdzie możliwe, ale bardzo niepraktyczne, szczególnie w przypadku licznych grup. Dlatego zadania powinny być formułowane stosunkowo niezależnie od siebie. Najważniejsze jest przygotowanie takiej liczby zadań, aby uczestnicy w zaplanowanym czasie mieli zawsze nowe zadania do wykonania. Również cel każdego zadania należy przemyśleć w taki sposób, aby cały zestaw celów na poszczególnych stacjach doprowadził uczestnika do kompleksowego osiągnięcia przewidzianego efektu kształcenia. Formy aktywności mogą być na poszczególnych stacjach różne. Może to być czytanie ze zrozumieniem, czytanie tekstów źródłowych (rekonstrukcja), rozwiązywanie krzyżówek bądź rebusów (konstrukcja), odpowiadanie na pytania i sprawdzanie prawidłowości odpowiedzi np. z załączonym kluczem (dekonstrukcja) etc. Planując stacje,

można zaplanować je tak, aby część z nich stanowiła trzon obowiązkowy, natomiast część pozostałych stacji może być fakultatywna; wówczas jednak warto określić minimalną liczbę stacji niezbędną do przejścia.

Materiały

Materiały i pomoce naukowe mogą być przygotowane w różnorodnej, dowolnej formie. W obszarze zagadnień językowych materiały źródłowe i zadania mogą być przygotowane w formie pisemnej, w obszarze np. nauk przyrodniczych mogą to być eksperymenty czy wręcz zadania na stacjach realizowane na łonie przyrody lub w miejscach nietypowych. Na każdej stacji musi znajdować się jednak pisemna instrukcja z informacją, jakie zadanie jest na niej realizowane, jakimi materiałami pomocniczymi należy się posłużyć i co należy zrobić z wynikiem pracy na stacji. Poza tym konieczne jest wyraźne oznakowanie stacji, np. numerami, w celu zapewnienia uczącym się lepszej orientacji w procesie uczenia się i możliwości odnotowania istotnych informacji w dzienniczku uczenia się.

Miejsce pracy

Powinno być tak przygotowane, aby stanowiło optymalne i ergonomiczne miejsce nauki zależnie od liczby osób w grupie. Przy organizacji stacji należy też pamiętać o kluczowym znaczeniu czasu, który będzie przeznaczony na wykonanie zaplanowanego zadania.

Grupy

Stacje uczenia się można szczególnie dobrze wykorzystywać w dość licznych zespołach klasowych. Poprzez współpracę kilku członków grupy zwiększa się jej potencjał w opracowywaniu zadania i możliwość osiągnięcia sukcesu w uczeniu się.

Nauczyciel

Rola nauczyciela w przebiegu uczenia się na stacjach ogranicza się do towarzyszenia uczestnikom, roli obserwatora i ewentualnie doradcy, jeśli uczestnicy tego potrzebują. W pracy z doświadczonymi zespołami nauczyciel nie musi nadzorować intensywnie pracy uczestników, ale powinien na

koniec zajęć zaplanować czas na ocenę pracy swoich podopiecznych oraz podsumowanie pracy na stacjach.

Dzienniczek uczenia się

Jest to najczęściej jedna karta pracy, na której uczestnicy odnotowują swoje doświadczenia. Zapisują np. stacje, które już odwiedzili, cele, które osiągnęli lub pytania, na które poszukują jeszcze odpowiedzi. Ważną funkcją dzienniczka uczenia się na stacjach jest możliwość zorientowania się uczestników, czego już się nauczyli i nad czym powinni jeszcze popracować.

Fazy przygotowawcze i realizacyjne na stacjach uczenia się

Planowanie

Sukces w pracy metodą stacji uczenia się zależy w dużej mierze od dobrego planowania. Przy tym najważniejsze są następujące elementy (Reich i Grebe, 2008):

- wybór tematu,
- sens zastosowania metody do realizacji tematu,
- struktura i cele szczegółowe,
- grupa adresatów,
- sposób oceny,
- zaplanowanie czasu i miejsca.

Fazę tę realizuje w głównej mierze nauczyciel i jest to dla niego najbardziej pracochłonna i czasochłonna faza. Dobrze zaplanowanie stacji gwarantuje osiągnięcie sukcesu i satysfakcji wszystkich zainteresowanych stron.

Przykładowe cele realizowane przy zastosowaniu metody stacji uczenia się:

- uczestnicy zajęć doświadczają autonomicznego uczenia się samokierowanego,
- uczestnicy zajęć wypróbowują różne strategie uczenia się pod kątem przydatności do rozwijania własnej strategii uczenia się,
- uczestnicy zajęć korzystają z przygotowanych materiałów dydaktycznych, które poddają krytycznej analizie,
- uczestnicy zajęć doświadczają pracy zespołowej,

- uczestnicy zajęć zdobywają nową wiedzę i kształtują umiejętności poprzez jej indywidualną „obróbkę”.

Przygotowanie praktyczne i wprowadzenie do pracy na stacjach uczenia się

W tej fazie nauczyciel powinien w oparciu o sformułowany temat i cele zorganizować praktycznie pracę na stacjach. Do czynności organizacyjnych można zaliczyć:

- zorganizowanie miejsca na stacje (ustawienie stołów, krzeseł etc.),
- przygotowanie materiałów (tabliczki informujące o numerze i/lub tytule poszczególnych stacji, kopie z materiałami, instrukcje, objaśnienia, dzienniczki uczenia się etc.),
- zapoznanie uczestników z celami, treściami, technikami uczenia się zaplanowanymi na stacjach, poinstruowanie ich o konieczności sporządzania zapisów w dzienniczkach uczenia się oraz dokumentowania efektów uczenia się po zakończeniu pracy,
- określenie czasu na wykonanie zadania (zadbanie, aby tego czasu nie było ani za mało, ani za dużo),
- przygotowanie najważniejszych instrukcji, a jednocześnie zabezpieczenie „przestrzeni swobodnego odkrywania” uczestnikom (zadanie powinno być przedyskutowane w grupie spotykającej się na jednej stacji — czy wszyscy dobrze rozumieją, co trzeba zrobić?),
- dokonanie podziału na grupy lub pary uczących się,
- zadbanie o to, by każdy uczestnik mógł skorzystać z każdej stacji,
- przygotowanie koncepcji pomocy w dokumentowaniu efektów uczenia się,
- zadbanie o przyjazny klimat pracy i bezpieczeństwo uczestników.

Realizacja — wędrówka po stacjach, rozwiązywanie zadań

Na stolikach leżą rozłożone zadania (na każdym stoliku jedno). Stacje powinny być ponumerowane. Uczący się otrzymują kartę pracy, na której zaznaczają wykonane zadania. Kolejność, czas wykonania zadania, forma pracy (indywidualna, w parze, zespołowa), wybór zadań zależy od tego, na ile nauczyciel chce sterować przebiegiem pracy. Uczący się wybierają sobie

stacje lub wędrują zgodnie z instrukcją nauczyciela i wykonują zadania, zapisując w dzienniczkach uczenia się, które stacje już przeszli i czego się na nich nauczyli. Praca w tej fazie trwa najczęściej jedną lub dwie jednostki lekcyjne. Zależnie od koncepcji stacji uczestnicy rozpoczynają np. na stacjach A i spośród możliwych stacji A1 do A5 przechodzą 3 z nich, ponieważ już wykonanie 3 zadań z tych stacji zagwarantuje osiągnięcie celów kształcenia, jakie zostały założone dla realizacji stacji A. W następnej kolejności uczestnicy wykonują na podobnej zasadzie zadania z pakietu stacji B itd. Ważne przy tym jest takie zaplanowanie czasu pracy na stacjach, aby możliwe było przechodzenie od stacji do stacji w sposób w miarę płynny i aby nie tworzyły się „przestoje”. Dlatego warto czasem zaplanować z jednej strony tzw. „stacje — poczekalnie”, jak również niektóre kluczowe dla osiągnięcia celów kształcenia stacje przygotować podwójnie.

Kontrola i prezentacja efektów

Do zakończonego sukcesem procesu uczenia się należy kontrola i ewentualnie prezentacja efektów pracy. Dydaktyka konstruktywistyczna kładzie na to szczególny nacisk, ponieważ w procesie uczenia się z zastosowaniem metody stacji uczenia się szczególnie ważne są interakcje między uczącymi się i uznanie dla ich autonomicznych wyborów w odniesieniu do sposobów i kolejności uczenia się kolejnych porcji materiału. W tej fazie chodzi o to, aby uczestnicy zarówno indywidualnie, jak i zespołowo sprawdzili efekty swojej pracy, mieli możliwość zaprezentowania ich oraz porównania z prawidłowymi wynikami, jak również spojrzenia na swój proces uczenia się w szerszym kontekście. Kontrola prawidłowości wykonania zadania może następować po każdej stacji (np. przy pomocy załączonego do materiałów na stacji klucza z rozwiązaniami) lub na koniec całej pracy na stacjach.

Uczenie się na stacjach wzmacnia uczącego się w krytycznym podejściu do własnego stylu uczenia się, sposobu pracy oraz do postępu w procesie uczenia się. Klasyczne ocenianie dokonywane przez nauczyciela może być barierą w samoocenie, ale w uzasadnionych sytuacjach można oczywiście przy pracy tą metodą stosować klasyczne ocenianie, a samoocenę uczestników przełożyć na fazę refleksji nad pracą na stacjach uczenia się.

Analiza i refleksja

Po zakończeniu pracy na stacjach powinna nastąpić wspólna analiza oraz refleksja nad procesem, w której udział biorą wszyscy uczestnicy wraz z nauczycielem. W tej fazie pomocne mogą być następujące pytania:

- Co było trudne, co było łatwe?
- Czy proces uczenia sprawiał mi przyjemność?
- Jak się czułam/czułem w trakcie pracy na stacjach?
- Co szczególnie mi się podobało/nie podobało?
- Czy potrzebowałam/potrzebowałem pomocy? W jakich momentach?
- Jak oceniam jakość wypracowanych efektów?
- Czy udało mi się osiągnąć cele? Jeśli tak, to jakie?
- Co powinno być zmienione, dlaczego i, ewentualnie, w jaki sposób?
- Jak widzę kontynuację nauki nad opracowywanym zagadnieniem?

Powyższe pytania są tylko propozycjami i nauczyciel może je oczywiście dowolnie modyfikować zależnie o potrzeb.

Podsumowanie

Praca na stacjach uczenia się może służyć różnym celom i fazom pracy nad nowym materiałem. Może być przydatna zarówno do wprowadzenia nowych treści, jak i do dogłębnego opracowania wiedzy już znanej, a także do powtórzeń i kontroli zrealizowanych efektów kształcenia. Szczególnie korzystny jest fakt, że metoda stacji uczenia się może być stosowana wraz z innymi metodami aktywizującymi, co prowadzi do kształtowania dodatkowej kompetencji u uczestników, mianowicie kompetencji w zakresie stosowania różnych metod pracy we własnym procesie uczenia się, a co za tym idzie realizację kompetencji w zakresie planowania i organizowania własnej nauki².

Przygotowanie pracy tą metodą zajmuje niesłychanie dużo czasu, ale rekompensatą za wkład czasu i pracy nauczyciela jest rzeczywiste wdrożenie uczących się do autonomicznej i odpowiedzialnej nauki nad treścią-

2 Kompetencje kluczowe zapisane w ERK: Europejskie ramy kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie. http://ec.europa.eu/education/pub/pdf/general/eqf/leaflet_pl.pdf

mi oraz pogłębianie kompetencji społecznej w pracy z innymi. Nauczyciel pozostaje w tle, towarzyszy, wspiera, a aktywni są uczestnicy, którzy stają się badaczami, odkrywcami, dokumentalistami oraz aktywnymi uczestnikami dyskusji, ponieważ zdobywają informacje, którymi mogą się posłużyć w argumentowaniu i przekonywaniu innych o swoich racjach bądź przyjmowaniu innego stanowiska na podstawie przeprowadzonej dyskusji. Poniżej zamieszczony został opis zalet i wad metody stacji uczenia się, na podstawie którego można zauważyć, że jednak zalety przeważają, dlatego warto wdrażać pracę z zastosowaniem przedstawionej tu metody. I nie powinna być ona jedynie urozmaicheniem zajęć, lecz stale obecnym elementem w edukacyjnej rzeczywistości.

Zalety

Metoda stacji uczenia się wspiera indywidualną otwartość i redukuje stres uczących się. Powoduje rozbudzenie zaufania do samego siebie oraz odwagi do angażowania się w otwarte nowe sytuacje. Wspiera autonomię uczenia się i czyni uczącego się podmiotem wszelkiego działania: uczący się sam kieruje swoim procesem działania i uczenia się, określa treści kształcenia, typy ćwiczeń, poziom, kolejność wykonania zadań (Brudnik i in., 2000). Każdy uczący się może pracować w swoim tempie, jest niezależny w poszczególnych fazach pracy, jest w stanie kontrolować czas wykonania zadania i w związku z tym podejmować decyzje i uzasadniać je. Ważną zaletą metody jest fakt, że wszyscy uczący się mogą być aktywni jednocześnie. Metoda pozwala na indywidualizację procesu kształcenia z jednej strony, z drugiej zaś wdraża do świadomej kooperacji i kształtuje umiejętności dochodzenia do wspólnych decyzji oraz uczy akceptowania innych poglądów; pomaga zatem kształtować kompetencję społeczną. Ma korzystny wpływ na rozwój poczucia odpowiedzialności za proces uczenia się i na motywację poprzez możliwość eksperymentowania i wykorzystania naturalnej ciekawości poznania. Szereg ćwiczeń na stacjach można opracować w formie zabawy, co pozytywnie wpływa na motywację uczących się, zwłaszcza dzieci. Wartością dodaną może być poznanie własnego stylu uczenia się.

Z punktu widzenia nauczyciela zaletą jest możliwość wdrożenia wielu zasad nauczania (poglądowości, świadomego i aktywnego udziału uczą-

cych się, systematyczności, trwałości zdobywanej wiedzy, operatywności, wiązania teorii z praktyką).

Wady

Podstawową wadą metody stacji uczenia się jest czas poświęcony na przygotowywanie zadań — instrukcji oraz materiałów. Dla wielu uczących się zbyt duży stopień autonomii w procesie uczenia się stanowi wyzwanie, któremu nie są w stanie sprostać, ponieważ nie są na nią jeszcze gotowi. Nauczyciel musi wdrażać ich do pracy tą metodą małymi krokami. Niezbyt korzystna może być również sytuacja, gdy uczący się pracują w bardzo zróżnicowanym czasie. Wówczas może powstać „kolejka” do niektórych stacji, szczególnie pod koniec pracy. Również trudność w ocenianiu efektów kształcenia może stanowić dla wielu nauczycieli problem, dlatego też zaliczam ją do wad opisywanej tu metody.

Bibliografia

- Bauer, R. 1997. *Schülergerechtes Arbeiten in der Sekundarstufe I: Lernen an Stationen*. Berlin: Cornelsen Scriptor.
- Bauer, R. 1999. *Lernen an Stationen. Methoden-Tipps*. Berlin. http://www.bauer-roland.de/aufsaeetze/lernen_an_stationen_1/index.htm. Accessed 26 June 2013.
- Brudnik, E., Moszyńska, A., Owczarska, B. 2000. *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie. Przewodnik po metodach aktywizujących*, Kielce: Zakład wydawniczy SFS.
- Dylak, S. 2000. Konstruktywizm jako obiecująca perspektywa kształcenia nauczycieli. In
- Kwiatkowska, H., Lewowicki, T., Dylak, S. (eds) *Współczesność a kształcenie nauczycieli*. Warszawa: WSP ZNP.
- Europejskie ramy kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie: http://ec.europa.eu/education/pub/pdf/general/eqf/leaflet_pl.pdf. Accessed 26 June 2013.
- Okoń, W. 1998. *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*. Warszawa: Wyd. „Żak”.

- Reich, K., Grebe U. 2008. *Stationenlernen*. Koeln: Universität Köln. http://methodenpool.uni-koeln.de/stationenlernen/stationenlernen_darstellung.html. Accessed 26 June 2013.
- Reich, K. 2006. *Konstruktivistische Didaktik. Lehr-und Studienbuch mit Methodenpool*. Weinheim und Basel: Beltz Verlag.
- Reich, K. 2005. *Systemisch-konstruktivistische Pädagogik*. Weinheim und Basel: Beltz Verlag.
- Popp, S. 1999. *Der Daltonplan in Theorie und Praxis. Ein aktuelles reform-pädagogisches Modell zur Förderung selbständigen Lernens in der Sekundarstufe*. Innsbruck: StudienVerlag

Hanna Kołodziejczyk ukończyła germanistykę na Uniwersytecie Łódzkim i Uniwersytecie Humboldta w Berlinie. Od 1995 pracuje na Uniwersytecie Łódzkim, gdzie prowadzi następujące zajęcia: praktyczna nauka języka niemieckiego, dydaktyka nauczania języków obcych oraz efektywne studiowanie. Jest specjalistą ds. doskonalenia nauczycieli, teacher trainerem nauczycieli języka niemieckiego, specjalistą ds. kształcenia dorosłych. Jej zainteresowania zawodowe obejmują komunikację międzyludzką w kształceniu, metody weryfikacji efektów kształcenia, autonomię w procesie kształcenia, metody aktywizujące, w tym szczególnie projekt edukacyjny i TBL(tasks-based learning), kształcenie dorosłych oraz kształcenie na odległość.